

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 130/2022-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 5Cdo/140/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 5Cdo/140/2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 130/2022 z 24. februára 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhol prikázať najvyššiemu súdu konať a priznať finančné zadosťučinenie 10 000 eur.
2. Z ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 3. februára 2022 a jej príloh, ako aj z vlastného šetrenia ústavným súdom vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou z 9. mája 2013 podanou na Okresnom súde Galanta domáhal náhrady škody a nemajetkovej ujmy voči žalovanej Slovenskej republike v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „žalovaná“). Sťažovateľov nárok pozostával z náhrady nemajetkovej ujmy 1 955 000 eur za trestné stíhanie, ktoré neskončilo

právoplatným odsúdením, a náhrady škody 45 000 eur za väzbu v trvaní od 13. septembra 1999 do 9. decembra 1999 (88 dní).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 26C/201/2015 z 12. decembra 2016 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy 1 955 000 eur (výrok I), vo zvyšnej časti súd žalobu zamietol (výrok II) a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania (výrok III). Krajský súd rozsudkom č. k. 11Co/126/2017 z 21. novembra 2018 rozsudok okresného súdu vo výroku II zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť nahradiť sťažovateľovi 5 000 eur, výroky I a III zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa rozsudkom č. k. 5Cdo/140/2019 z 24. februára 2022 zamietol *i.a.* s odôvodnením, že krajský súd postupoval podľa ustálenej rozhodovacej praxe.

4. Spis na účely dovolania bol najvyššiemu súdu predložený 6. septembra 2019. Najvyšší súd sťažovateľovi na jeho sťažnosť na prieťahy odpovedal s objasnením okolností, ktoré prispeli k namietanému stavu konania (list č. k. Spr 90/2022 z 31. januára 2022). Sťažovateľ namieta, že od predloženia spisu najvyššiemu súdu 6. septembra 2019 najvyšší súd nerozhodol a ani nevykonal žiadny úkon smerujúci k ukončeniu veci, čo predstavuje dobu dvoch rokov a štyroch mesiacov.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

5. Najvyšší súd uviedol, že vo veci sťažovateľa rozhodol zamietavým rozsudkom z 24. februára 2022 a spis expedoval okresnému súdu 2. marca 2022.

6. Sťažovateľ v replike v podstate zotrval na svojej sťažnostnej argumentácii.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Sťažovateľ namieta, že postupom najvyššieho súdu pri uplatnení mimoriadneho opravného prostriedku došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“* Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokolvek trestného obvinenia proti nemu.“*

9. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00).

11. Sťažovateľ sa v konaní pred všeobecnými súdmi domáhal náhrady škody a nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie v jeho trestnej veci, čo indikuje osobitný význam veci pre sťažovateľa.

12. O nároku sťažovateľa bolo sčasti už právoplatne rozhodnuté a tým sa miera právnej neistoty sťažovateľa do istej miery korešpondujúcej vyhoveniu žalobe znížila. Sťažovateľ využil mimoriadny opravný prostriedok, o ktorom najvyšší súd od predloženia veci okresným súdom (6. septembra 2019) rozhodoval viac ako dva roky (rozhodol 24. februára 2022). Ústavný súd konštatuje, že takáto doba v okolnostiach veci, ktorá nie je uzavretá, už predstavuje zásah do uplatnených práv sťažovateľa. Iná vec by bola, ak by dovolacie konanie nasledovalo po právoplatne skončenej veci v celom rozsahu. Ak konanie po rozhodnutí najvyššieho súdu ešte pokračuje, ústavný súd nemôže prehliadať celkové obdobie stále neskončenej veci (od roku 2013).

13. Najvyšší súd ospravedlňoval dĺžku konania zaťaženosťou súdneho oddelenia a odchodom sudcov do starobného dôchodku. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové problémy pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017).

14. Najvyšší súd v odpovedi sťažovateľovi spomenul aj nepriaznivú situáciu spôsobenú pandémiou. Ústavný súd (porov. III. ÚS 287/2020, III. ÚS 57/2022) túto prekážku považoval za nie bezvýznamnú objektívnu skutočnosť sťažujúcu skončenie veci. Na druhej strane aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021).

15. Dĺžka dovolacieho konania, ktorú ústavný súd posudzoval, predstavovala dva roky a päť mesiacov. Ústavný súd v okolnostiach veci vyslovil porušenie uplatnených práv sťažovateľa. Keďže najvyšší súd už o dovolaní rozhodol, ústavný súd už nevidel dôvod na príkaz najvyššiemu súdu vo veci konať.

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

16. Sťažovateľ sa domáhal aj finančného zadost'učinenia 10 000 eur. Jeho cieľom je dovršenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Po zohľadnení konkrétnych okolností prípadu, existencie objektívnych, náhle vzniknutých a nepredvídaných

prekážok v súvislosti s opatreniami na zabránenie šírenia ochorenia COVID-19 ústavný súd dospel k záveru, že deklarovanie porušenia uplatnených práv sťažovateľa je v tomto prípade dôvodným a adekvátnym opatrením. Sťažovateľ neuplatnil svoje práva vo vzťahu k nižším súdom a v tomto smere tento nález jeho prípadné obdobné práva nepopiera. Ústavný súd zohľadnil skutočnosť, že miera právnej neistoty sťažovateľa čiastočným právoplatným rozhodnutím jeho veci rozhodnutím okresného a krajského súdu bola znížená. Ústavný súd tiež poznamenáva, že sa musel vlastným šetrením dopracovať k detailom veci v snahe priblížiť význam veci pre sťažovateľa (www.justice.gov.sk).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu